

Miten herätellä tarinoita esikoululaisten animaatiopajoissa? -Moniaistiset mediapajat

Anne Savitie, anne.savitie@gmail.com (animaatio)

Kuva 1. Animaation tekoa luontoaiheesta (Anne Savitie)



1. JOHDANTO

Olen kehittänyt työpajakonseptia nimeltä Tarinat ja muistot animaatioiksi, jossa työpajan osallistujien tarinoista ja muistoista tehdään yhdessä animaatioita. Tällaisia tarinallisia animaatiopajoja olen vetänyt eri-ikäisille, esikoululaisista ikäihmisiin. Tässä

suunnittelen ja luonnehdin työpajakokonaisuutta, joka on tulossa tänä keväänä esikoululaisille Tampereella. Ajatukseni on luoda turvallinen ja inspiroiva tila jokaiselle työpajan osallistujalle jakaa tarinoita. Metodina tarinoiden herättelyyn käytän aistien herättelyä esimerkiksi siten, että teemme lähiluontoon retken ja kuulostelemme siellä luonnon ihmeellisyyksiä: ääniä, tuoksuja, ötököitä...

Pajassa tärkeänä osana on sanataidekasvatus. Sen perustavoite on kehittää lapsessa rohkeutta, taitoa ja halua ilmaista itseään suullisesti tai kirjallisesti. Taidekasvattajan tehtävä on suunnitella oppilaan tutkimusmatka taiteeseen ja kulttuuriin, ympäröivään maailmaan sekä itseensä ja toisiin ihmisiin sellaiseksi, että tuloksena on pysyvät ominaisuudet; omatoimisuus ja uteliaisuus. Kirjoittaminen ja asioiden sanallistaminen on keino jäsentää todellisuutta, tuoda ajatukset näkyviksi ja tulla tietoiseksi omasta tavasta ajatella. (Parkola, S. 2004, s.88) Koen tärkeänä, että jokaisella lapsella on pienestä asti tilaisuus kertomiselle ja sen kautta näkyväksi tulemiselle.

Animaatiopajoissani nämä tarinat myös työstetään animaatioiksi ja sillä tavalla niiden arvoa korostetaan ja ne pääsevät esille, esimerkiksi vanhemmille ja muille läheisille. Olen itse kiinnostunut kaikenlaisista tarinoista, suurista ja pienistä. Kaikista kiinnostavimmat tarinat ja muistot kertovat jotain kertojansa kokemusmaailmasta. Arkisten tarinoiden jakaminen lisää empatiakykyä- pystymme samaistumaan toistemme tuntemuksiin.

2. MITEN TARINOITA HERÄTELLÄÄN?

Tarinapajaa aloitellessa tärkeää on luoda turvallinen ilmapiiri lapsille osallistua pajaan ja jakaa siellä omia tarinoitaan ja ajatuksiaan.

Miten tämä saavutetaan? Istutaan piirissä, esimerkiksi saman maton päällä lattialla piirissä. Kaikki osallistujat ovat tasaveroisia. Kaikki saavat sanoa nimensä ja pienen leikin kautta esimerkiksi kertoa jonkun mieluisan eläimen itselleen. Tämä toimii tutustumisena ja helpottaa jatkossa osallistumista. Minulla ohjaajana on tyhjä kirja ja hauskan näköinen kynä. Esittelen ne alussa ja kerron, että tarinapiirissä kaikki tarinat on tärkeitä, ja että ne kirjataan yhteiseen kirjaan. Voin myös ottaa mukaani jonkun esineen, esimerkiksi lelueläimen, jota kukin lapsi voi pitää kädessään sen aikaa, kun hän kertoo

tarinaansa: tämä on merkinä muille, että on hänen vuoronsa ja muut keskittyvät kuuntelemaan.

Turvallisen tilan luomiseksi kerrotaan säännöt tarinankerrontapiirille: jokaisella on oikeus kertoa, muut kuuntelevat. Ohjaaja kirjaa jokaisen tarinan kirjaan, ja ne käydään läpi uudestaan tarinan kertomisen jälkeen, jotta yksityiskohdat ovat tulleet kirjatuksi oikein (vahvistaminen ja nähdäksi tuleminen). Olen ohjaajana läsnä avoimena, omana itsenäni. Teen lisäkysymyksiä tarinoihin tarvittaessa. Kerron myös jotakin itsestäni, sillä tämä lisää osallistujien luottamusta minuun.

Pedagogisesti suostuisan tilan luominen tarinankerronnalle on luottamuksellinen prosessi ja suhteen on syytä olla vastavuoroinen. (Bruner 1996, lainaus Kinossalo M. kirjassa 2020. s.127). Tätä luottamusta luon kertomalla myös omia tarinoitani ja asettumalla näin samaan jakamisen tilaan pajan osallistujien kanssa.

Olen suunnitellut animaatiopajan tarinalliseen aloitukseen kolme kertaa, kesto kussakin tunti:

Ensimmäinen Tarinapaja-kerta

Metsäretki: tehdään pieni retki lähiluontoon. Ollaan hiljaa ja kuulostellaan ympäristöä. Jokainen saa kertoa, mitä muistaa metsäretkestä, kun saavutaan takaisin koululle.

Toinen Tarinapaja-kerta

Retki eskarilaisten kanssa läheiseen palvelutaloon. Siellä toimii päivätoimintaryhmä, joille vedän omaa tarinaryhmää samaan aikaan. Kuunnellaan eläinten ja luonnon ääniä. Aineisto: Tampereen kaupungin Konkarit-museopalveluja ikäihmisille Luontotuokio -aineisto, joka sisältää laajan valikoiman luontoääniä ja -kuvia. Ääni kuuluu, kun vanerisen ”äänilevyn” asettaa paikoilleen. Samalla laitteen näytölle ilmestyy valokuva. Valikoimassa on 25 ääntä eli lintujen laulua sekä veden, metsän ja niityn ääniä. Mukana on myös monipuoliset luontokortit, joita voidaan katsella yhdessä. Jutellaan näiden korttien ja äänien pohjalta. Millaisia muistoja ja ajatuksia luonnon äänet ja kuvat herättävät ikäihmisissä ja lapsissa?

Kolmas Tarinapaja-kerta

Muistellaan, mitä metsässä on nähty ja koettu. Tehdään piirustus yhdessä isolle, yhteiselle paperille, aiheena Meidän metsä. Lopuksi lapset saavat kertoa metsäpiirustuksesta. Mitä hahmoja siellä on? Mitä siellä tapahtuu? Kirjataan kaikki tarinat ylös. Näistä tarinoista kokoan käsikirjoituksen animaatiolle, jota lähdetään yhdessä toteuttamaan. Animaatiopaja-kertoja on myöskin kolme, kunkin kesto 1,5 tuntia- 2 tuntia.

Kaikkien näiden pajakertojen tarkoituksena on herättää lapsissa kertomisen halua erilaisin, aisteihin liittyvin keinoin. Ohjaajana pyrin vahvistamaan kaikkien osallistujien kokemusta, kuuntelemalla heidän tarinoitaan ja esittämällä tarvittaessa lisäkysymyksiä. Myös yhteisen käsikirjoituksen luomisessa on tärkeää ottaa huomioon kaikkien osallistujien mielipide. Kun on ikätasoisesti keksitty yhdessä tarinoita ja minä olen auttanut tekemään niistä yhtenevän käsikirjoituksen animaatiolle, niin sille keksitään yhdessä tietenkin tarinan nimi! Myös erillisiä tarinoita, jotka eivät päädy animaation käsikirjoitukseen, on mahdollista puhtaaksikirjoittaa ja jakaa lapsille muistoksi, jotta he voivat lukea niitä esimerkiksi kotona yhdessä muiden perheenjäsenten kanssa. Tarinoita voidaan lähettellä myös palvelukeskuksen päivätoimintaryhmän ikäihmisille, jonka luona on käyty vierailulla pajaan liittyen.

Esikoululaiset ovat valtavan innokkaita oppimaan uutta. Heidän tekemänsä tarinat ovat vielä kovin lennokkaita, ja täynnä leikinkaltaisia epäloogisuuksia. Yhdestä asiasta voidaan hypätä toiseen. Ohjaajana en kuitenkaan näe tarvetta liikaa kontrolloida tarinoiden kulkua, vaan tärkeintä on, että lasten oma ääni pääsee esille. Konkreettisesti heidän äänensä tulee esille valmistuvaan animaatioon, johon lapset saavat itse kertoa yhteisen tarinan elokuvan ääniraidaksi.

Tarinapajat tulevat lähelle Sadutuksen metodia, jonka ovat kehittäneet Monika Riihelä ja Liisa Karlsson. Sadutuksessa lapsi muodostaa tarinan ja kuulijan rooli on olla kirjaajana. Tämä vahvistaa kuuntelijan ja kertojan suhdetta ja kuulluksi tulemisen tunnetta. Samalla rikotaan valtasuhteita. Lopputulokseen ei kohdenneta arviointia.(Karlsson, 2013, Kinossalo M. kirjassa 2020. s.211). Opettajat ovat

saduttaneet kaikenikäisiä ja kertovat sen vahvistavat osallisuuden tunnetta ja oppilaiden äänen kuulemista. (Kinossalo M. 2020. S.211).

3. LOPUKSI- Tarinankerronta ja identiteetti

Tarinankerronnan taitojen kehittämisen myötä lapsi voi jäsentää tapahtumia ja oppimista, luoda näille yhteyksiä ja tulkita merkityksiä. Tarinalliset taidot auttavat lasta luomaan johdonmukaisuutta kokemuksiinsa, jotka jäsentyvät tarinoiksi. Tarinoilla hän voi luoda merkityksiä. Tarina onkin voimakas väline ymmärtää ja luoda syy – ja seuraussuhteita. (Kinossalo. M. 2020. s. 111). Ohjaaja voi olla tässä hyvänä apuna, kuuntelemalla herkällä asenteella lasten kertomuksia, ja esittämällä lisäkysymyksiä.

Aistinvaraiset kokemukset tarjoavat hyvän lähtökohdan tarinoiden kertomiselle. Aistit herättävät muistoja ja ajatuksia.

Sanataiteen vieminen sisältä ulos avaa uusia mahdollisuuksia. Luontoon astuttaessa häly vaimenee ja tilalle astuu uudenlaisia aistivirikkeitä. Vaihtuvien vuodenaikojen ja säätilojen seuraaminen tarjoaa aina uutta tutkittavaa ja nähtävää. Niiden sanallistaminen luo uusia yhteyksiä itsen ja ympäristön välille ja voi myös lujittaa suhdetta ympäristöön, auttamalla näkemään sen uudella tavalla. (Hanna Dufva yms. 2023. S.144).

Tarinapajoissani tavoitteena onkin sekä lapsen oman identiteetin tukeminen, häntä kuuntelemalla ja hänen kertomuksiaan arvostamalla että pyrkimys tukea lapsen luontosuhdetta ja empatian kykyä toisia kohtaan heidän tarinoitaan kuulemalla. On hienoa myös tuoda eri ikäryhmiä yhteen tarinankerronnan äärelle.

Pedagogisen kehittämistehtäväni saa tekijänimelläni jakaa avoimesti aoe.fi-sivustolla ja artikkelin kirjoittajana olen huolehtinut ja vastaan artikkeliin liittyvien kuvien julkaisuluvasta.

LÄHTEET

Dufva, H. Salmirinne, M. Turunlahti, J. Westerlund, J. (2023)
Sanataidetta on enemmän! Sanataide hyvinvointia rakentamassa.
Kustantamo Kita

Kinossalo, M (2020) *Tarinan voima opetuksessa*, PS-Kustannus

Parkkola, S. Repo N. Jne.(2004) *Timantin metsästäjä- Luovan kirjoittamisen opas.* WSOY.